

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejeman veljá: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejeman veljá: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2.

Naznanila (inzerati) se sprejemajo in veljá tristočna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniški ulici h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/4 6. uri popoldne.

Štev. 263.

V Ljubljani, v petek 14. novembra 1884.

Letnik XII.

Strosmajerjev govor

pri otvorenji galerije slik v Zagrebu 9. t. m.

Prečastite gospé! Spoštovana gospóda in prijatelji! Kakor red zahteva, bi Vam moral sedaj jaz prečitati svoj na današnji dan pripravljen govor; toda naj se mi ne zameri, če tega ne storim, kajti jaz nisem govornik te vrste, pač pa nekak improvizator, ki pové, kar mu ravno na jezik pride.

Jugoslovanska akademija ima navado vsako leto ob tem času napraviti shod, kjer se prerešuje delovanje in postopanje njeno v teku minulega leta. Hvala Bogu, naša akademija sme se z mirno vestjo in ponosom ozirati na preteklost svojo. Čuvala nam je našo čast in našo slavo, kar je spolnovala z nečuvano marljivostjo in silno požrtvovalnostjo, kar nam priča veliko število znanstvenih knjig po njej izdanih. Kakor skrbna mati, goji ona z enako ljubeznijo filozofijo, zgodovino in naravoslovje, s čemur si je tudi že ljubezen vseh omikancev pridobila. Iz zgodovine nabrala je dogodke po domačem polji, ki bodo prednikom na slavo, nam in potomcem pa na korist. Sad tega vsega priznanja vrednega delovanja akademije je zgodovina hrvatskega naroda, spisana od moža (Smičiklas), katerega poleg temeljite učenosti krasi tudi skromna ponižnost. Pozdravljam ga iz celega srca kot najmlajšega akademika!

Gledé našega narodnega jezika, čegar blaglasje se po vsi pravici sme z onim laškega jezika meriti, akademija tudi že lahko odlično delo pokaže. Slovar namreč pričela je izdajati, ki nam bo prav v pravem pomenu besede „monumentum aere perennius“ (spominek bolj trajajoč nego bi bil iz grude vlit). Če tudi so misli o delovanju akademije jako različne, nič ne dé, vsem še Bog ne vstreže.

Francoska akademija bila je ves čas kraj, kjer so se družili največi učenjaki in vendar so ljudje, ki jih ne priznavajo za take. Moja misel je pa ta, da je ona še dandanes največi hram učenosti in najpomembnejši znanstveni zavod na svetu. Če se ji je toraj i pri nas ugovarjati jelo, bili so temu ugovarjanji prav izvestno najčistejši nameni povod,

da bi se ravno to, kar po mislih nekterih še ni dobro, popravilo. Sploh ima véda pri nas silno težavno stališče, ker se mora riti skozi bédno in pomanjkanje našega naroda; zaradi tega tudi le enega nimamo, kateri bi svoje vednosti edino le znanstvenemu delovanju posvetiti zamogel. Ni ga še bilo do sedaj moža med nami, da bi bil spisal knjigo, ktera bi bila vse druge prekosila.

Akademija praznuje danes in se raduje svojih pridobitev. Iz tega namena sklicala se je seja. Ob enem blagoslovilo se bode poslopje, ktero si je ona za svoje potrebe postavila. O naj bi še veliko takih poslopij dvignilo se iz tal glavnega mesta Zagreba. Častita gospóda! Moj prijatelj spominjal se je žalostnega dogodka, ki nas je prehitel pred štirimi leti v našem prelepem glavnem mestu. Bog véasih narodom hude in britke skušnje naklada, toda kar z jedno roko vzame, stokrat z drugo povrne. Glejte ga Zagreb, dvignil se je iz razvalin, kakor ptič Feniks iz ognja, pomlajen, ozaljšan in lepši, kakor je bil! Hvala v tem oziru gre v prvi vrsti presvitlemu kralju Francu Jožefu. Prvi je bil on, ki je prihitel hrvatskemu narodu na pomoč, narodu, ki je bil že od nekdanj najlojalnejši narod, kar se jih družijo pod mogočnim žezlom avstrijskim, ter je to svojo vdanost in zvestobo že sto in stokrat kralju dokazal. Nihče toraj nima pravice, očitati mu nelojalnost! Darilo, ktero je presvitli kralj akademiji toraj naklonil, je bilo v resnici kraljevo!

Hvala pa tudi naši deželni vladi, ktera je ob času bana Mažuranića mnogo pripomogla, da se je poslopje akademiji sploh staviti začelo. Zatoraj rečem: oblast je lepa in velika reč na svetu. Blagor mu, komur jo je Bog podelil in spoštuje naj jo in ceni kakor božje darilo. Bog naj toraj vlado blagoslovi, da bi taisti nikdar ne zamenjala svoje oblasti s strastjo.

Prav lepa zahvala spodobi se pa Zagrebu samemu, ne morda, ker je v sijajnem sprejemu moje osebe častil in slavil znanost, temveč, ker taisto povsod krepko in po svoji moči podpira. Zagreb je prepustil najlepši prostor znanosti in umetnosti brezplačno, za kar mu bodi prav posebna zahvala.

Hvala tudi bratom Slovencem, ki so prišli vdeleževati se slavnosti in so s tem sijajno dokazali, da mala reka ne more nikakor ločiti sinov ene in tiste matere!

Hvala predsedniku akademije, čegar požrtvovalnost in marljivost pospeševali ste dovršitev stavbe. Hvala tudi obema arhitektoma Schmidtu in Bolletu! (Konec prih.)

Ločitev zakona na Francoskem.

Ni naš namen, na tem mestu obširno razpravljati važnost nerazrušljivega zakona za družino in državo. Zadosti naj bode, kar piše o tem mož, nek katolik: „Zakon je začetek družine, onega svetega kroga, v katerem se pričinja vzgoja, razvoj sposobnosti in moči, pred vsemi moralnih in duševnih, in v katerem se značaj določuje, osoda in npravna vrednost narodov. V nobeni točki z večjo gotovostjo napredka narodovega v pravi omiki, t. j. v harmoničnem izobraženju duha in srca, čistote in moči ne spoznamo, kakor po postavah o zakonu . . . Zakon je dobre otroške vzgoje prvi pogoj. Prvi korak do višje stopinje omike je zakon.“

To važnost so že Rimljani spoznali; oni so prvi mnogoženstvo odpravili. Žena (matrona) je imela možu enake pravice, ne da bi kratila veljavo moža, kot varuha in rednika družine. Vendar so tudi še dovoljevali Rimljani ločitev zakona iz važnih vzrokov. Še le krščanstvo storilo je zadnji korak, ko je zakon sv. zakrament storilo in ga v nerazločljivo vez spremenilo. Preteklo pa je še mnogo stoletij, da je to krščansko postavo tudi svetna oblast prevzela. Celó Justinijan je l. 542 po Kr. (novela 117) ločitev zakona iz važnih vzrokov dovolil.

Reformacija je sicer zakon kot zakrament zavrgla, toda npravnega čuta v srcih priprostega naroda ni mogla zatreti. Dà, celó sedaj pri protestantih ločena zakonska ne živata posebnega spoštovanja, in družine, ki so na dobrem glasu, ne pusté, da bi njihovi otroci zakone z ločenimi sklepali. Ta „moda“ je le v višjih krogih, a še tu redka. In da

LISTEK.

Dvanajst večerov.

Pogovori doktorja Junija z mladim prijateljem.

(Dalje.)

M. Da, da, zdaj mi je že jasno, kako si mislite ono raznovrstnost v enoti, kako iz te razlagate lepoto. Dopada mi. Toda do zdaj ste govorili le o lepoti telesnih bitij, med kterimi je tudi človek; a mi priznamo v telesnem človeku neumrjočega duha, kateri je enoviti princip v človeku, a tako, da ob enem tudi telesne dele veže in edini v skupno celoto, zatorej pravimo, da se s človeka odseva v telesni obliki lepota enovitega bitja, ktero je duša. Materijalist, ki tají duha in vsa dušna bitja, tudi v človeku ne prizna dušnega principa, ampak postavi ga v eno vrsto z živaljo, le da je človek nekako sovršeniše razvita žival; toraj pa tudi lepote više od materijalne materijalist ne more spoznati, vsa lepota mu je v snovi, nje najviša sovršenost v človeku.

J. Da, materijalistu, je človek najviša lepota,

in ta je golo snovna lepota, ker dušnega principa zanj ni.

M. A ker duh vendar-le biva, ne le v človeku združen z materijo v eno naravo, ampak tudi ločen od materije, kakor v čistih duhovih in v Bogu, toraj mora se govoriti tudi o lepoti čistih duhov.

J. Prav praviš, govoriti moramo tudi o teh lepoti, ktera je tem večja, čim sovršeniši so duhovi mimo telesnih bitij in človeka.

M. In čim večja je tudi v njih raznoličnost v enoti in enota, ki je v različnosti, kakor ste Vi lepoto opredelili.

J. In to se prav lahko sprevidi. Enota dušnih bitij je tako nedeljiva, da se absolutno ne dá deliti; ker je enovita in nima delov, ne dá se vničiti z nobeno naravno močjo; tudi se ne dá od dušnega bitja nič ločiti, kakor se n. pr. človeku lahko odreže roka in vendar ostane še človek. A isto tako je tudi raznoličnost delovanja in činov v čistem duhu mnogo večja kakor v človeku. Čisti duh je namreč prost od materije in zato ne tako naklonen na prostor, in se tudi v času hitreje in prosteje, zatoraj mnogovrstniše razvija. Njegovi čini so sovršeniši, ker so delajoče moči prostejše in zatoraj čilejše in

bolj gibčne, kakor človeškega duha navezanega na snov v telesu; ker so bolj gibčne, zatoraj tudi v istem času več in čistejših popolnših činov doprinesó. Tako n. pr. ako hočem videti Pariz, upotrebim več dni, da pridem tja; duh pa se v enem hipu prestavi od tukaj v Pariz. Ko sva v Parizu, tedaj med tem ko jaz vidim hiše le od zunaj, a kar je za zidovi ugledati ne morem, prešine duh zidovje in vse spozná, kar je za zidovi; reči jaz sodim le po vidu, duh pa useže tudi notranje bistvo. Zatoraj je pa v čistih duhovih kakor enota tako tudi ona mnogovrstnost v enoti veliko večja, kakor v človeku, tedaj viša tudi lepota.

M. In v Bogu kako si razlagate lepoto? ker je, kakor ste rekli, lepota raznovrstnost v enoti ali enota v raznovrstnosti, vpraša se, kako je v Bogu ta enota, kako raznovrstnost?

J. Enota je v Bogu in sicer najviša, ker v njem ni sestav iz delov nikakih, ne fizičnih ne metafizičnih, vse sovršenosti v njem so on sam. Njegovo spoznanje je ob enem njegova volja in ta je spoznanje, vsak njegov čin je njegovo bistvo, je on sam; ta najviša enota izrazi se najkrajše s tem, da se reče: Bog je najčistejše dejstvo (akt). A v Bogu

se je Luter toliko potegoval za ločitev zakona, za to je imel važne vzroke. Vedel je namreč dobro, da se bodo le „višji“ poprijeli tega nauka, in te je on potreboval, da so ga branili in podpirali. Toda katoliško prepričanje bilo je v narodu tako vkoreninjeno, da Lutrovi nauki o zakonu niso posebnega vpliva imeli. Protestantski narodi nikoli ločitve zakona odobraval niso, spregledovali so jo le svojim vladarjem. Tudi nasledniki Lutrovi, protestantski propovedniki živé vzgledno zakonsko življenje in si prizadevajo pomiriti zakonska, ki prosita ločitve.

Besede g. Freppela se toraj popolnoma ne vjemajo z resnico, ko je govoril 19. julija 1884 v zbornici: „Če so protestantski narodi v tej zadevi prijenjati mogli vsled vpliva naukov, ki so se pri Henrik VIII. in Filipu Hesenskem vresničili, bila je čast za Francijo, da ni ponižala dolžnosti pod strast, da zakona kot začasno sklenjeno pogodbo ni onečastila.“

V Angliji je mogla dovoliti popolno ločitev le zgornja zbornica, ako je že duhovska oblast pripoznala ločitev „a thoro et mensa“, in ako sta zakonska že prej vložila tožbo zastran „criminal conversation“.

Ko je francoska prekucija popolno ločitev dovolila in jo kolikor mogoče olajšala, toraj je ločitev v Franciji vsakdanja „moda“ postala. Ženili in možili so se le za „kratek čas“, čez teden dni se ločili in zopet iskali nove sreče. V kratkem času je bilo več ločitev kakor ženitev, ker se nekterim že več vredno ni zdelo, da bi se le za nekaj tednov ali mesecev poročevali. Družinsko življenje je hiralo od dne do dne in ženstvo je postalo več ali manj „občno blago“. Toda Napoleon je zopet prepovedal samovoljno ločitev, in v „Code civil“ so bili pripoznani ti-le veljavni vzroki. Nezvestoba moža ali žene, pretep, znatna sodnijska obsodba in obojestransko sporazumljenje, to pa le, če je spolnil mož 25 in žena 21 let. Ko pa se je sesulo cesarstvo, bila je vladi prva skrb, da je popolno ločitev prepovedala (28. maja 1816). Pojavili so se v Franciji pozneje še večkrat poskusi, da bi ločitev iz nova vpeljali, toda spodleteli so vedno. Celó prekucijske zbornice so enake nasvete prezirale. Tudi mnogi poslanci, ki so letos glasovali za postavu, t. j. ločitev zakona, glasovali so 8. febr. 1881 proti postavi. Tako je celó Brisson, sedanjí predsednik zbornici in strasten prostozidar, še 8. febr. 1881 to-le govoril: „Pazite dobro, Vi namerujete prvo vseh institucij razrušiti, edino pravo podlago dežele, spodkopati edino trdni temelj, na kterega morete zidati druge institucije.“

A letošnjega leta mesesa julija je bila postavu le sprejeta in 1. avgusta priobčena v listu „Journal Officiel“. Člen 229 te postavu slóve: Mož more zahtevati ločitev vsled prešeštva žene. Člen 230: Žena more zahtevati ločitev vsled prešeštva moža. Člen 231: Oba zakonska moreta zahtevati ločitev vsled nasilstva, hude razžalitve in grdega ravnanja. Člen 232: Obsodba enega zakonskih v sramotno, ali sramotno in telesno kazen je drugemu vzrok ločitve.

Ta postavu je le ponovljena postavu iz „Code civil“, ki je bila l. 1816 preklicana; razloči so od prejšnje le v tem, da se ločitev po dogovoru obeh ne dovoli, in v členu 230 prečrtan je stavek: „ako ima mož sogrešnico v skupnem stanovanji“.

Postavu toraj določuje popolno ločitev (divorče), in ločena se lahko v drugič poročita s kako drugo osebo. Za one pa, ki se še nerazvezljivosti zakonske vezi držé, velja zakon o ločitvi od mize in postelje (séparation de corps) še v prihodnje. Spomina vredno tudi je to, da mora po novi postavi ločena žena zopet sprejeti svoje prejšnje samsko imé.

(Konec prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 14. novembra.

Notranje dežele.

V avstrijski delegaciji sprejeli so se nespremenjeni predlogi skupnega finančnega ministra in najvišjega računskega dvora, carine, ministerstva zunanjih zadev in vojnega ordinarija. Poročevalec o nasvetu za ministerstvo zunanjih zadev Hübner omenjal je dogodka, ki se je dovršil v preteklem času, in kterega vsak prijatelj miru s pravo radovoljnostjo pozdravlja — pristop namreč Rusije k tesni zvezi srednje-evropskih velesil Avstro-Ogerske in Nemčije. Tisto približanje izraževalo se je jako očitvidno pri cesarskem shodu v Skiernievicah, pozneje pa se je ravno tisto še posebej potrdilo v cesarskem prestolnem govoru in v razpravah ministra Kalnokyja. Res malo je bilo do sedaj še dogodkov v političnem življenju narodov, kterih bi se bila skupna Evropa tako veselila, kakor je ravno omenjeni. Razumelo ga je vse, starina in mladina, diplomat in priprost penzionist, ki opoldne pri črni kavi kanaster puščé časnike prebira, in kaj bi ga ne, ker so ga vsi časniki, mali in veliki po svoje prinašali in dosegel se je namen: Evropa in z njo Avstrija je prepričana, da bo mir.

Nekoliko povoda do neke za javno življenje jako imenitne razprave dal je nastavek v vojnem ordinariji: o vojaški justici (sodništvu). Tukaj je povzdignil besedo delegat mons. Greuter. Pripovedoval je z začudenjem, kako da sta bila na Tirolih dva častnika obsojena na zgubo svojega častniškega dostojanstva, ker sta se branila ponuden jima dvoboj sprejeti. Državne temeljne postavu prepovedujejo nam pod strogo kaznijo dvoboje, vojaška prisega protivi se taistim, vojaške kazniške postavu so proti taistim in vendar se je zgodilo, da sta dva, ki sta se trdno in določno po predpisanih postavah ravnala — kaznovana bila. Vojni minister pravi, da je on sam kakor tudi vsak drug ž njim vred odločen sovražnik dvoboja. Resnica pa je, da se dvoboj zlasti pri častnikih ne dá ubraniti, kajti opira se na osobne nazore, mogoče tudi da na predsodke. Za take slučaje skliče se med častniki samimi „častni zbor“, ki določi, ali je zadeva za dvoboj ali ne. Pred častni zbor toraj pridejo vse zadeve, ktere se ne dajo po kazniškem potu, pač pa po potu občutka poravnati. Odloki častnega zbora niso nikdar obsodbe, temveč le sklepi, ki se opirajo na nazore merodajne med častniki. Da bi se tukaj kaj predručilo, treba bi bilo pred vsem drugega mišljenja med častniki, ki je ne le med avstro-ogerskimi, temveč med častniki celega sveta; kajti gledé nazorov o dvoboji in njegovi navadi so vsi enih misli. (Ali so pa to pravi nazori o časti? Vredn.) — Vojni ministri tu ne morejo prav nič storiti, ker bi ostali osamljeni nasproti častniškemu čutu celega sveta. In vendar bi se dalo storiti; le zapovedati ali prepovedati je treba. Pri vojakih je „muss“ silno velik gospod, ki vse za preke premaga in prepričanje naše je, da si nobeden, kdor količkaj še vere in pravosti v sebi ima in se je zaveda, tem potom — z dvobojem — svoje časti iskal ne bode.

Levičarji, drugače tudi nemško-liberalna stranka, ki je v Avstriji ob vse prišla, kar državna stranka pri narodu sploh svojega imenovati zamore, na vse strani ugibajo, kako bi se dalo napraviti, da bi Taaffeju in njegovemu ministrovanju odbilo, in bi se na to silno imenitno mesto postavilo nemško-liberalno ministerstvo, à la Plenner, Herbst, ali pa tudi à la dr. Friedjung, o kterem najnovejšem aposteljnu mlado-nemškem smo na tem mestu že večkrat govorili. Najprvo, kar mislijo napraviti in o čemur se nadjajo, da bo že slovanskemu življu zapadlo Avstrijo še rešilo, bil bi nemški klub, kteri bi moral v najtesnejim kontaktu z Bismarkom stati. Dalje nameravajo že v prvem zasedanji državnega zbora na Dunaji predlagati da naj se izjemni stan ondi odpravi in zopet porotne sodnije vpeljejo. Čudno, da imajo gospodje levičarji pred izjemnim stanom tak strah?! Saj se je taisti le za anarhiste in druge take „iste“, ki so državni nevarni, vpeljal. Liberalisti morajo pač slabo vest imeti v očigled bodočih volitev v državni zbor, ker si ne upajo na volišče, ako bi se ne odpravil izjemni stan. Je tudi nekaj, kar kaže na njihove nakane!

Letos spomladi je bilo, ko je v Krakovem na Gališkem šest strmoglavih **anarhistov** hotlo razsuti ondašnje policijsko poslopje, ob enem pa spraviti iz svetá dva njim jako nepriljubljena policijska uradnika. Šestorica prenapetežev drla je slepo za svojo strastjo; kar zviškoma hotli so ves sedanji red predručiti, — ubogi ničevneži! Najmlajši, ki je bil ob enem najpredržnejši med njimi Boleslav Malankiewicz iz Varšave doma, 17 let star učenec pri bronarstvu, odločil se je, da izvrši peklenko dejanje. Vreči je mislil namreč tlečo bombo skozi okno v urad, kjer sta omenjena uradnika uradovala. Kako da naj pri tem postopa, počučilo ga je njegovih pet tovarišev, med kterimi sta tudi dva sedmošolca. Vsi so udje tajne zadruga, ktero je iz Varšave tjakaj pribegli Roman Piechowski osnoval iz tega namena, da bi z njeno pomočjo sprevrgel sedaj obstoječi socijalni red, ki je po njegovem mnenji silno škodljiv za delavce. Proč toraj z njim, na njegovo mesto stopi naj pa socijalna sistema, po kteri naj bi zemljišče s tovarnami in mašinami vred skupna lastnina delavcev postala. Piechowski je kmalo našel, česar je iskal, radovednih ušes namreč, ki so ga slasno poslušale, toraj mu ni bilo drugega potreba nego pridobljene učence organizirati. Sklenil je je toraj osnovo tajne zadruga, kakor je ona v Varšovi. Res se mu je posrečilo od novega leta pa do maja letošnjega leta osnovati društvo anarhistov obstoječe iz več krogov; vse skupaj pa je vodil tajni osrednji odbor. — Dotično bombo napolnili so v stanovanji 21letnega kamnoseka Fr. Sulezevskega pod osobnem vplivom ključavničarskega pomagača Ivana Krolikovskega. Sreča jim ni bila mila, kajti smrtonosna bomba se je v roki anarhista razpočila poprej, preden jo je tisti zagnati zamogel in ga je takoj na tla pobila, kjer je v nezavednosti in krvi obležal pod policijskim oknom od koder so ga prenesli v bolnišnico. Ne dolgo potem prijeli so tudi njegove zaveznike in predvčeranjem stali so prvokrat vsi pred porotniki. Predsednik je predlagal, da se obravnava tajno izpelje, čemur so se pa zagovorniki vpirali. Sodni dvor se je pa vendar-le za tajno obravnavo odločil. Tako bodo mladi strmoglavci z dolgoletno ječo, glavni podjetnik pa morda celó z življenjem plačati morali svoje prevratne nazore.

Vnanje države.

Kongo - Konferenca pričela se bo toraj v Berlinu na 15. t. m. to je že jutri in sicer v palači za državnega kancelarja, ki bo konferenco tudi otvoril. Ona zinema več ali manj vse evropske velesile, najbolj pa Angleže, Nemce in Francoze. Kako da se Angleži za njo brigajo, dokaz nam je to, da so svojemu poslaniku na Berolinskem dvoru dodali

je tudi mnogovrstnost. Božje bistvo je namreč jestvo samo, kot tako se dá v neskončnem številu bitij posnemati in ko bi Bog stvaril na tisoče tisočev vesmirov mimo sedanjega in v vsakem postavil različni red stvarij, po vsih teh bi vendar Božje jestvo ne bilo nikakor popolnoma posneto ali upodobljeno, ker ono je neskončno in se dá v neskončnih načinih posnemati, a vso večnost ne posneti. Tako hrani tedaj Božje bistvo ukljubo svoje bistveni enovitosti vendar neskončno mnogovrstnost v končnih bitjih, v kterih se dá posneti. V tej neskončni mnogovrstnosti je Božje bistvo središče in najčistejši, najrealniši tvorni vir ali početek. In kdor bi Božje najviše enovito bistvo pojmlil ali razumel, bi v tej enovitosti ob enem spoznal tudi ono neskončno mnogovrstnost, gledal bi tedaj neskončno lepoto.

M. Res, dopade in ugaja mi popolnoma, kar pravite.

J. Vidiš toraj, opazovali smo razna bitja, rudo, rastlino, žival, človeka, čiste duhove in neskončno bitje, Boga, in v vseh našli smo enoto in raznovrstnost tem več, čem popolniše je bitje. A prav ta različnost in enota vzbudi, kakor sem rekel, v nas dopadenje, nas mika, tako, da pravimo: to je lepo.

M. Prav; vendar pa bi Vas prosil, da mi še razložite, kaj je prav za prav ona enota v bitjih in zakaj nas tista enotna različnost toliko mika.

J. To ti hočem drug pot razlagati. Danes zapomnimo si: bistvo prave lepote je raznolična enota, ali enotna raznoličnost.

M. In po tem, hočete reči, da smemo ocenjati tudi naše umetnike, posebno pesnike.

J. Da, naše pesnike, in našli bomo v njih veliko različnosti, a pogrešali —

M. Hočete reči: enoto.

J. Da različnosti navadno ne manjka, a manjka vezilne enote, ki bi posamne dele v skupno celoto vezala in skladno edinila, ki bi mnogovrstnost oživljala, kakor duša oživlja in edini vse dele človeškega telesa.

M. O prav zdaj se spominjam neke pesmi, ki sem jo nedavno bral. Saj pa imam tukaj knjigo. Pesmi naslov je: „Pri mrtvih“.

J. Pri mrtvih, dovolj, dovolj. Znano mi je, imam jo še zdaj na želodeci. Saj pa res, da ugaja mrtvim, ako drugo ne, vsaj naslov ji je primeren.

M. Da, nekteri udje so ji popolnoma mrtvi.

J. A drugi gotovo kruljavi.

M. Dosti takih je. Že prva kitica:

Razdrt, mrtev samostan,
Po njem vetrovi zvenó,
Nanj roji sedajo vran,
Pod njim menihi leže.

Premislite: mrtev samostan, razdrt in vendar nanj sedajo roji vran, pod njim pa menihi leže! Kdo jih je pokopal pod samostan, ali jih je morda ta nenadoma pod svojimi razvalinami zasul?

Pa čujte dalje:

Na moje hodi roké,
Ti kost, govori mi zdaj:
Je strastno, burno sreé
Ljubilo, upalo kdaj?

Toraj kost mora hoditi in govoriti in kar je največ: mora pričati o nekdanji ljubezni, kost, mrtva kost, ki je celó v živem telesu mrtva in neobčutljiva. Res močnih vrvi treba mu, da, železnih verig, kdor si upa kost zvezati z ljubeznijo. Pač nerodna in mrzla mora biti taka ljubezen, ki se po kosteh razliva. In vendar pesnik res misli, da ljubezni ogenj res tiči v kosteh:

Zdaj kaplja mrzlo raz strop
Se spušča, tebe (kost) hladi...

In komu ni znano, da menih je že na tem svetu

še tri višje državne uradnike, da ga bodo, ako bo treba, zastopajočega angleške zahteve, podpirali. Na Nemškem se je v poslednjem času porodila misel, da bi bilo tako za Avstrijo, kakor tudi za Nemčijo posebno dobro in umestno, ako bi se gledé pridobitve zemljišča v zapadni Afriki med saboj podpirale. Misel ni slaba in toliko boljše premiselka vredna, ker se čuje, da se Avstrija v resnici misli ob Kongu naseliti; toda pomisliti je treba dvakrat, da bomo imeli zopet z Bismarkom odpraviti, in sicer z ravno tistim Bismarkom, ki nas je pred 20. leti v severni Nemčiji na led speljal. Od tedaj se je pač Bismark za dvajset postaral, toda poboljšal nič. Ostal je stari Bismark, kakoršen je bil, kateri kljubu svoji sedanji prijaznosti do Avstrije, vendar le vedno kuka čez njeno ograjo na vrt, kje bi se mu dalo vgrabititi kako avstrijsko pišče. Najljubše seveda bi mu bila ona, ki so se izlegla po Čebah, Moravi in Šleziji. Če in naj tudi vse novine hvalisajo nemško sedanje prijateljstvo Avstriji nasproti, mi o njeni poštenosti nikakor nismo in ne moremo prepričani biti, in toraj neverjetni Tomaži ostanemo. Trau, schau, wem!

Na 4. decembra sošli se bodo elektorji ali volilni možje *severo-amerikanskih združenih držav*, da si izvolijo novega predsednika. Voljen bo, kakor do sedaj razmera med volilnimi možmi kaže, kandidat demokratične stranke Grover Cleveland. Volitve vrše se po zapečatenih listkih, kateri se iz vsacega volilnega okraja posebej pošljejo v Washington, kjer se napravi skrutinij. Tri mesece pozneje, toraj na 4. marca 1885 vstopil bo pa v Washingtonu novi predsednik v „belo hišo“ in zasedel predsedniški stol. Ako bo, kar je sedaj skoraj, res Cleveland izvoljen, pravijo, da je to prvi mož čez dolgo časa, ki bo po Lincolnovem umoru predsedniško mesto prevzel in še nekaj na poštenje drži. Več nego 20 let služilo je to vzvišeno mesto le spridenosti in podkupljivosti. Možje republikanske stranke, kakor so bili Grant, Hayes, Arthur, so vsi od prvega do zadnjega z nastavo uradniških mest kupčijo vganjali. Kdor je več plačal, tisti je dobil višjo in boljše službo. Javna varnost in narodni blagostan bila jim je še le druga, večinoma pa celó postranska skrb. Cleveland je mož, ako ga bo sovražna stranka kaj časa na visokem njegovem mestu pustila, ki bo v Ameriki „pravici“ zopet pomagal do pravice, ki bo vpeljal samoupravo po deželi in po mestih, vsled čegar se bo javni denar stekal v državne blagajnice, ne pa v žepe posamičnih uradnikov in družih javnih činovnikov.

Izvirni dopisi.

Na Vojskem, 12. novembra. Od kar je „Slovenec“ postal dnevnik, ni bilo še v njem dopisa iz našega najbolj visokega obljudjenega hribovja na Kranjskem. Radi tega menim, da mi „Slovenec“ ne bode zapiral svojega predaleca, ampak blagovoljno sprejel in ponatisnil za Vojskarje nenavaden dogodek. Že štiri mesece je od tega, kar je zbolel naš častiti gospod farni oskrbnik Valentin Klobus. Ker je sprevidel, da ne bode mogel več opravljati tukajšne pretežavne službe, prosil je za spremembo. Slavno škofijstvo je v to tudi privolilo. Na 6. t. m. je mnogo zasluženi gospod odpotoval v svojo novo faro. Marsikaka solzica se je pretakala in splošna žalost nas je navdajala, in kaj bi ne, saj tekom deveterih let se je med nami popolnoma udomačil in njegove zasluge so velike. Istega dne pa nam je bilo skrbeti, da bodemo počastili novega gospoda dušnega pastirja, kateri je prostovoljno sprejel oskrbovanje naše fare.

odmrl posvetni ljubezni in ukrotil srčne strasti? In vendar pravi pesnik:

Pač že ohladil je grob
Zelenje strastnih ti dni!

Pač vsakako nesrečna misel govoriti o ljubezni in strasteh in v to na pričo klicati mrtve kosti vsemu umrlega meniha. Res silne domišljije treba k temu.

J. In duša pesni?

M. Duša je v petah, koder bi je nikdo ne iskal: v petah onega na pol mrtvega, kruljavega telesa:

Menih in vendar sreč
Ti našlo mir je, pokoj;
A kdo pač meni pové
Kdaj strast mi neha in boj!

J. O Bog nas vari takih pesnikov!

M. In takih pesnij!

J. Kjer ni enote in duše, ki bi edinila in oživljala ude, ampak le debele vrvi, ki jih vežejo.

M. Oprostite, gospod doktor, kasno je že.

J. No, so nas pa že spet pesniki zamudili.

M. Lahko noč, gospod doktor!

J. Presneti pesniki!

(Dalje prih.)

Č. gospod naš dušni pastir Jožef Regen došedši iz Poljan je prišel že v noč na našo goro, vendar ga je pričakovalo mnogo občinstva in skoraj vsa šolska mladina. Napravil se mu je tekom kratkega časa slavolok in mlaj z več slovenskimi zastavami. Streljanja z možnarji in pritrkovanja zvonov ni bilo ne konca ne kraja. Dospevši naš dušni pastir do slavoloka se ustavi in vrstili so se različni pozdravi in dobro došli, na to podá gospodu deklica šopek lepih evetie v imenu šolske mladine. Za tem je zapel zbor dvanajsterih cerkvenih pevcev pod vodstvom tukajšnega organista „Pozdrav novega župnika“. Ginjen je šel na to v cerkvico, kjer se je tudi pela za to primerna pesmica. Novi gospod dušni pastir se je v cerkvici zbranemu ljudstvu zahvalil za slovesni sprejem in dal blagoslov.

Mi pa s pesnikom enoglasno naznanjamo željo:

„Zakličemo Ti srčno vdani:
Pri nas Te dolgo Bog ohrani!“

Iz Kamniškega okraja, 11. novembra. Kam bomo prišli? sem si mislil, ako se bodo še zmerom naprej brezverski in protiverski rovarji podperali, kakor je s šolskim nadzornikom Wagenhüter-jem v Gornji Avstriji, kakor poroča sobotni „Slovenec“ št. 258. To bomo imeli še prevratov in prekucij, da se Bogu usmili! Ni čuda, da imajo prekucenhi tako rodovitna tla, da jih imajo vse vlade čez rame, pa rečem, da jih bode čedalje več, kateri bodo peli gorje!

Pomnožiti je bilo že sedaj treba redarje, sodnijskih obravnav je tudi čedalje več, ječe se polnijo, vse na račun davkoplačevalcev, nazadnje pa še svojega življenja in premoženja si nismo svesti, kakor nam časniki iz velikih mest poročajo. O blaženi liberalizem! kako si srečen!

Bogu se smili, da ti ljudje ne vedó, da človek poživinjen, je hujši kakor živina, kar nam že pričajo pijanci, ker so posebno nekretni in poživinjeni.

Ako se človeku vera in vest vzame, vzeto mu je tudi njegovo poštenje. Prisega mu ni več sveta stvar, ampak osebna korist in podkupljivost, kdor se ne boji kazni od Boga, priseže tako kakor je njemu ali njegovemu klijentu prav. Brezvernemu tatu in roparju ni tatvina in rop greh, ako po tem potu pridobljeno dobro skrije. — Ako sodnji pride v roke, nepošteno blago pri njemu najdejo, mu potem tatvino dokažejo, reče po navadi lahkomišljeno: vsaj za to nisem kaznovan, ko sem kradel in ropal, ampak zato ko dobro skriti nisem znal, kar sem tujega vzela. Ta je lepa, liberalci kaj ne!

Pa še druga zla je liberalizem na naša poštena krščanska tla posadil, kajti naš kmet in njegov sin nista nobenkrat hišnih in gospodarskih potreb pri obrtniku in trgovcu na upanje jemala. Če nista imela potrebnega denarja, sta ga pri sosedu na posodo vzela, in vrnila v pravem času. — Ti ljudje so napravljali, kakor še tudi sedaj tovarne, rudokope po naših krajih. Kakor se je poznej, ko je delo prestalo, zvedelo ali bolje prav govorilo, tudi ne vselej na poštenu način. Koliko zgledov bi zamogel navesti, kako se je tukaj in tam podvzetje začelo z velikim hruščem, in potlej je kar h krati prestalo! Niti delavec ni pošteno zasluženega plačila dobil, da bi bil mogel pri obrtniku in trgovcu svoj račun poravnati. In tedaj je rekel naš poštenu kmetijski težak: Če mi gospodje zasluženega plačila ne plačajo, pa tudi jaz ne plačam kar sem dolžan, ko nimam premoženja, me tudi upnik tožil ne bo. Tako liberalizem vest in poštenje z nogami teptá, za to toliko prevar, krivih prič, potlej pa še vprašajo, od kod tako surovo ljudstvo? Kakoršne ljudstva ste hotli imeti, take pa imate! Bote še trepetali pred njimi, ako jim ne boste pustili vere, ktera edina zamore človeka blažiti.

Iz Bohinjske Bistrice, 11. novembra. (Popis novih orgelj.) V 16. dan oktobra t. l. so bile velike, cerkvi primerne nove orglje dodelane in po strogem kritiku, stolnem kapelniku gosp. Anton Foerster-ju na prošnjo velečast. gosp. župnika v pričo obilnega občinstva poskušene in sojene.

Gg. Zupan-om, staviteljem tega umotvora, se je ob tej priliki dajalo javno priznanje, da zares vrlo napredujejo, in da so se v vsakem obziru povspeli do prvih mojstrov orgljarske umetnosti. Intonacija orgelj je jasna, spremeni popolnem značajni, kakor imena kažejo; nežni glasovi so mili; polne orglje pa zmagovito buče in pretresajo zidovje, kakor bi si mogočni glasovi hoteli premakniti zidove in si narediti širjše prostore. Po pravici so tedaj zaslužili gg. Zupani največo pohvalo; kajti oni so bili prvi v naši deželi, ki so začeli izdelovati po sistemi na stožke (Kegelladen), ktera se je skazala

do zdaj kot najboljša in najpopolnejša; kajti celó najslavnejši orgljari v Nemčiji izdelujejo po tej sistemi in tudi drugi orgljari v naši deželi so že pričeli posnemati te napredke. To so že devete orglje, kojih ostalih osem nam pričajo z dobrim obstanom izvrstnost te sisteme in skušenost mojstra.

Ker nam je g. Zupan to novo sostavo že v „Cerkvenem Glasbeniku“ V. letnik, št. 4, 5, 6, 8 in 9, temeljito popisal in predočil, ne bomo jih natančno popisovali, ampak hočemo le omeniti posameznosti notranjega dela.

Vnanjost orgelj je lična, prospekt orgelj pa je razdeljen na 2 strani. Glavne orglje, t. j., I. Manual, stojé na levi strani kora, oddaljene od II. Manuala, v katerem ima tudi pedal prostor 10 metrov. Na sredi kora stoji lično izdelan igralnik, okrog kterega imajo pevi mnogo prostora. Ako pogledaš v notranje igralnika, ne moreš se načuditi umetnostnim strojem, kako čudovito se vežejo in zopet opuščajo, dvigajo in padajo posamezne vezi kombinacij in to vse tako gladko, brzo in tiho, da človek komaj opazi. Od obeh klavijatur se vije po izreku treh inženirjev v vseh fizikalnih prasnjih pravilno in umetniško vložena mehanika, ktere na tisoče delov se premiče, suče in vrtili v 10 metrov dolgi v tla vdrti strugi. V daljavi od pritiska do žrela zaklopnice 11. metrov skupna poteza, kadar sta obadva manuala zvezana, 22 metrov, se giblje, ako se tasta pritisne, da obadva manuala delujeta, na 56 delih. Vsa mehanika je železna, kakor tudi vse potezne sekirice, stebreci, vijaki; vrtinci, iglice, pa iz mesinga. Dasi je zeló komplicirana, se do vsake reči brez težave lahko pride, da se regulira. Meh obstoji iz velikega ravnala notri in vun tekočimi gibami, kterega bašejo stoječi gibni piston, in se dá z nogo prav lahko goniti; cevi po kterih prodira sapa iz regulatorja do vseh stožiskih predelov, zavzemajo 19 metrov daljave. Da je pa sapa pri tolikem teku mirna, brez tresajev, so vpeljani praktični ubijalci valov in tehtnica sape kaže 115 mm. in pri gonjenji preminja le eno samo stopinjo. Spremení so jako okusno nad klavijaturama vpeljani, tako da ves igralnik z zbiralniki in lepo, pripravno pedalno klavijaturo napravlja prijeten vtis na igralca. Igra na obeh manualih, pedalu, odpiranje spremenov, zbiralnikov se vrši jako lahno in začudno gladko in tiho, kar je pri tako oddaljenem mehanizmu zares redka prikazen. Ob kratkem: vse je izdelano z največjo pazljivostjo, da vsak občuduje elegantno in izborno delo.

Dispozicija je sledeča:

I. Manual (54 tast):

1. Principal 8' (42 cin., 12 cink.).
2. Bordun 16' (54 les.).
3. Gamba 8' (42 cin., 12 cink.).
4. Gedeckt 8' (54 les.).
5. Wiener-Flöte 8' (18 cin., 36 les.).
6. Dolce 8' (v prospektu).
7. Octave 4' (54 cin.).
8. Flöte 4' (36 cin., 18 les.).
9. Mixtur 4 vrste 2 2/3' (216 cm.).

II. Manual:

10. Geigenprincipal 8' (40 cin., 14 cink.).
11. Flöte harmonique 8' (29 cin., 25 les.).
12. Aeoline 8' (v prospektu).
13. Dolce 4' (54 cin.).

Pedal (27 tast):

14. Principalbass 16' (27 les.).
15. Subbass 16' (27 les.).
16. Octavbass 8' (27 les.).
17. Cello 8' (27 cink.).

Zbiralniki

18. Manual-Coppel.
17. Pedal-Coppel.
20. Octaven-Coppel.
21. Mezzoforte.
22. Forte.
23. Piano.

Izdelava piščali cinastih in lesenih je izborna, cela konstrukcija kaže vse prednosti novih iznajdeb. Vsak spremen služi natančno svojemu značaju in njihovi mili glasovi zares segajo človeku v srce, polne orglje imajo pa impozanten, veličasten glas.

Omeniti nam je še, da imajo nižji toni spremena namesto lesenih piščali cinkaste, da se s tem ohrani spremenu enakomerni značaj. Tega se poslužujejo vsi nemški znamenitejši mojstri, da tiste piščali, koje drugi orgljari v prvi osmici lesene narede, oni nadomestujejo s cinkastimi.

Cena temu vzornemu delu je začudno nizka — 2150 gld. — s tem je dokazano, da gg. Zupanom

ni bilo na tem, da bi si napolnili žepa. Vsled tega z lahno vestjo in ponosno priporočamo gg. Zupane, vrle narodnjake, kot izkušene mojstre orglarstva; kajti celó Berolinsko glasilo „Orgel- und Pianobau-Zeitung“ odlikuje g. J. Zupan-a vredne zasluge zaradi novo iznajdenih pocinjenih piščali, koje so pripoznane kot najboljše od nemških in drugih svetovnih mojstrov do zdaj poznanih piščali.

Domače novice.

(*Preč. g. France Gnezda.*) Sinoči ob 1/2 12. uri umrl je v Ljubljani preč. g. France Gnezda, profesor in učitelj veronauka na Tržaški višji realki, po dolgi in hudi bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoče. Rajni je bil rojen l. 1822 na Vojskem Idrijske dekanije; šolal se je v Idriji, Ljubljani in Gorici in bil mašnik Tržaške škofije posvečen l. 1848. Po kratkem kaplanovanju postal je vodja mestne deške šole v Trstu in jo vodil do nove šolske ère, ktera je duhovnikom vodstvo šol iz rok vzela. Izročena mu je bila potem služba veroučitelja na e. kr. višji realki in na mornarski akademiji, koji posel je opravljal do svoje bolezni, ktera je trajala devet mesecev. Bil je zeló priljubljen zaradi svojega naravnega, odkritosrčnega in dobrohotnega značaja kot èlovek, duhovnik in učitelj. Pogreb bude jutri, soboto, dne 15. novembra ob 4. uri popoldne iz hiše št. 2 na Dunajski cesti. Priporočamo blagega rajncega duhovnim prijateljem in znancem v molitev, ktere je sam v bolezni vedno prosil. Naj v miru počiva!

(*Presvitli cesar*) podaril je iz lastnega premoženja podružnici sv. Miklavža v Litiji 200 gl., da se popravi in razširi.

(*Železnična postaja*) „Verd“ pri Vrhniki otvorila se bo na južni železnici med Borovnico in Logatecem. Južna železnica poslala je svojega zastopnika tjekaj, ki ji bo poročal o ondašnjih prometnih razmerah.

(*Pratika za l. 1885.*) Iz Blaznikove tiskarne se ravno kar med svet razpošilja znana „Mala in Velika Pratika za navadno leto 1885.“ S svojo pristopno vnanjo obliko, lahko umevnimi znamenji ter nizko ceno — mala pratika stane 13 kr., velika pa 15 kr. — se je ljudem tako prikupila, da ne dobiš z lepo hišo na deželi pa tudi skoraj po mestih ne, kjer bi je ne imeli. Pred nekoliko leti še, bila je edina „Pratika“, ki je zastopala knjižnico na kmetih, kajti le redko je bila najti še kaka druga knjiga. Kako rad pogleda pa tudi naš kmetič v pratiko, da poizve kdaj bude prihodnji somenj, na kaki dan pade ta ali oni praznik, kako dolg je predpust, kdaj je lunin spremen itd. — kako bi jo toraj pogrešal? In, ali ne potrebuje tudi gospodinja, kuharica pratiko? Še mali otroci gledajo radi rudeče svetnike, zlasti sv. Miklavža v pratiki, se veselé ako že poznajo vsacega svetnika in ako vedó odgovor na vse zastavice. Najstarejša pratika, ki jo hrani šolska knjižnica v Ljubljani, je od l. 1415, stara toraj 469 let, pisana v latinskem jeziku na pergament. Podobe svetnikov so močno enake podobam sedanjih praktik. V slovenskem jeziku pa je prva tiskana pratika prišla na svetlo v Augsburgu l. 1726; en iztis te pratike hrani Ljubljanski muzej. (L. 1845 pisali so „natvornica“ za „muzej.“) — Pri Blazniku izšla je prva pratika l. 1845, kakor sama pravi: „Na svetlobo dana od e. kr. kmetijske družbe.“

Pratika za prihodnje leto 1885 razločuje se kaj ugodno od prejšnjih, ne samo po lepem tisku, popopolno pravilno zloženem koledarju, ampak se posebno odlikuje po svojem zabavno-podučnem delu, kojemu so priložene tudi podobe.

Gradivo — kaj mnogovrstno in potrebno — je sledeče: Lestvica za kolek k pobotnicam in dolžnim pismom; zastavice; dnevi sejmov na Kranjskem, slovenskem Štajerskem, Koroškem, Primorskem, Hrvaškem, Ogerskem, Sedmograškem in v Slavoniji; kratek životopis s podobo umrlega dr. Janeza Gogale, kanonika, in umrlega Blaža Potočnika, bivšega župnika v Št. Vidu nad Ljubljano; popis in podobe e. kr. nove dvorne palače in nove zbornice na Dunaji; mnogovrstne gospodarske skušnje; pogovor pod lipo in slednjič razna naznanila. —y—

(*Vabilo k Besedi*), ktero priredi Šišenska čitalnica na Martinovo nedeljo dne 16. nov. 1884 v prostorih Kozlerjeve zimske pivarne. Pevska zbor vodi g. Anton Sochor. Pri besedi in plesu svira

vojaška godba e. kr. pešpolka baron Kuhn. Spored: 1. Vilhar-Schantel — Overtura „Jamska Ivanka“, godba. 2. Vilhar — „Slavjanska“, možki zbor. 3. Prešern — „Glumači“, govori gospica Zerova. 4. Eisenhut — „Mazurka“, mešani zbor. 5. Komočar — „Olga“, valček, godba. 6. Zajec — „Domovini in ljubav“, solo za tenor, s spremljevanjem orkestra, poje g. Anton Sochor. 7. Donizetti — „Belisario“, godba. 8. Knittl — Šablenka brušna“, možki zbor. 9. Komžak — „Guslarica“, godba. 10. A. Sochor — „Medlečej cvetlici“, mešani zbor. 11. Putnica. 12. Eisenhut — „Hrvatski napevi“, možki zbor. 13. „Mutec“. Vesela igra v enem dejanju. Tombola. Vstopnina za osobo 30 kr. Častiti p. n. društveniki so prosti. Začetek ob 7. uri zvečer. K obilni vdeležbi vabi najljubnejše odbor.

(*„Slavec“*), slovensko delavsko pevsko društvo priredi na Martinovo nedeljo 16. t. m. javni pevski večer v prostorih „Tavčarjeve“ restavracije z naslednjim programom: 1. N.: „Pesen“, zbor. — 2. A.: „Komično berilo“. — 3. Nedvéd: „V ljubem si ostala kraji“, zbor. — 4. Noll J.: „Strežaj, kakoršen mora biti“, komični prizor s petjem; predstavlja gg. Jeršek in Perdan. 5. Vilhar: „Slavjanska“, zbor. — 6. Lichtl: „Koračnica“, svira godba. — 7. Dr. B. Ipavic: „Danici“, zbor z baritonsolo. — 8. Tittl: „Slavjanska ouvertura“, godba. — 9. Hudba: „Marjanka“, zbor. — 10. Lange: „V planinski koči“, godba. — 11. M.: „Vzledna prijatelja“, komični prizor; predstavlja gg. Perdan in Jeršek. — 12. Grasse: „Slavjanski potpouri“, godba. — 13. L. Belár: „Rojakom“, zbor. — 14. pl. Balfi: Arija iz opere „Falstaf“, godba. — 15. Iv. pl. Zajec: „Jurešičeva putnica“, veliki zbor. — Prosta zabava. — Vstopina za nečlane 30 kr. — Začetek ob 7. uri zvečer. — Gg. pevci so vljudno prošeni, vdeležiti se zadnje vaje, ktera bude v nedeljo točno ob 2. uri popoldne v društveni sobi. Odbor.

(*Nekaj za naše gospodinje.*) Na Hrvaškem se je prikazala nova kurja bolezen „typhoid“ imenovana, ki kuretnino menda kar od kraja pobira. Gospodinje, oglejte si kurnike in skrbite za snago po tistih. Odpadke venkaj, gredice operite, stene pobelite z apnom, kateremu zaradi varnosti tudi nekaj karbolne kisline primešajte. Kuretnini pa dajte na dan po trikrat kake tri zrnje belega popra in bele čebule. Poslednje ponavljajte tri dni in kuretno si bodele rešile.

(*Za sadjerejce.*) Kdor ima še kaj lepega sadja, odpošlje naj taistega v Maribor na trg, kjer se mu bo prav dobro splačalo. Pravijo, da plačujejo štertinjak lepih jabolok po 18 gold.

(*Kozé*) prikazale so se v Korminu ob Laški meji.

Razne reči.

— V Berolinu je bilo ruskim judom zaukazano, da naj svoje cule povežejo, ter kam drugam gredó. Bili so večinoma postopači brez dela in prevžitka. — Berolinski liberalni listi so pa pri tej priliki pokazali svoje usmiljeno srce, ter vlado pridušali, da naj vsaj milo postopa in s takimi preojstro nikar ne ravná. Prav lepo bi rekli, naj bi listi ne bili enaki pobelenim grobom — hinavci. Kadar so bili katoliški redovniki in duhovniki pregnani, ki so bili rojeni Nemci, domačini, takrat liberalni listi niso solz pretakali in usmiljenje kazali, ampak nasproti vlado šuntali in podpihovali, da naj saj spridoma pometa — policija jim ni bila nikoli preojstra. Da, res, vi hinavci!

— Novo društvo se je osnovalo v severni Ameriki. Dasiravno se društva snujejo tako hitro, kakor rastejo na spomlad gobe po dežji, bilo bi vendar želeti, da bi tako društvo saj v vsaki dekaniji se vsnovalo, če že ni mogoče ga osnovati v vsaki župniji. Kako društvo je, kaj hoče ter si prizadeva doseči, se razvidi iz zaveznega pisma, ktere mora vsak ud o pristopu podpisati, ki se tako-le glasi: „Jaz I. I. se zavežem k časti presv. Srca Jezusovega, in neomadežanega Srca Marije Device, izveličanji moje neumrjoče duše, da nenravnih in nemarnih spisov ne bom bral, zlasti ne knjig, zvezčkov in časopisov, ki so cerkvi in njenim naukom sovražni in sicer nenravne pripovedke ali take podobe prinašajo. Tudi obetam takih reči ne kupovati, ne brati, ne naročevati. In zadnjič se zavežem po svoji moči in po svojem premoženju katoliške spise podpirati ter njih branje pospeševati.“ Kaj ne, času primerno društvo, kakor le ktero! Naj bi se tudi pri nas nemudoma taka društva snovala! Gotovo bi se mnogo hudega odvrnilo.

Telegrami.

Rim, 13. novembra. V današnjem javnem konzistoriji prisegli so novoimenovani kardinali zvestobo. Na to spremili so jih v kraljevo dvorano, kjer so poljubili sv. očetu roko in čevljice. Sv. oče so jih nato objeli, ravno tako kardinali, na kar so jim sv. oče izročili rudeči klobuk. Obredi trajali so do 11. ure; vdeležili so se jih tudi diplomatje pri sv. stolu. V konzistorijalni dvorani pričeli so se potem obredi zatvorjenja in odtvorjenja ust, in pronizacija raznih škofov, kakor tudi so se izročili prstani in pokroviteljstva cerkva novoimenovanim kardinalom, ktere je papež potem sprejel v posebni avdijenci.

Pariz, 13. novembra. Po uradnem sporočilu v poslednjih 24 urah 58 mrličev za kolero. — Ferry je naznanil senatu, da so ustaši Gordona na vožnji iz Chartuma v Berber vstrelili.

London, 13. novembra. V zbornici rekel je Fitzmaurice, da angleška vlada nima še nikakega potrdila, da bi bili Gordona res razmesarili. Edine novice, kar jih o tej zadevi imajo, so od francoskega konzula, ki je sporočil: Baring je včeraj zvedel preko Kosove in Suakima, da se Chartum podal, Gordona so pa razmesarili.

Tujci.

12. novembra.

Pri **Maliči**: Tribuc, Kisch in Mikulaseh, trg. pot., z Dunaja. — Dr. Julij Kosjek, odvetnik, iz Gradea. — Gustav Goldscheider, trg. pot., iz Jägerndorfa. — Josip Bartelme, trgovec, iz Kočevja. — Josip Merk, e. k. okr. glavlar, s soprogo, iz Kranja.

Pri **Stonu**: G. Stierlen, trgovec, iz Ulma. — Adolf Wien, fabrikant, z Dunaja. — Guido Kantor, trg. pot., z Dunaja. — Žiga Beck, trgovec, iz Budapešte. — Conte Fabio Beretta, posestnik, iz Vidma. — Anton Novak, grajščak, s soprogo. — Josip Schott, e. k. stotnik, s soprogo, iz Zagreba. — Karl Jo-kuš, stavbeni mojster, iz Zagreba. — Anton Mayr, inženir, iz iz Spitala. — Avgust Buzzi, zasebnik, iz Malborgetha. — A. Dietrich, trgovec, s soprogo, iz Postojne. — Janez Belec, župnik, iz Weissenfelsa. — Franc Hartmann, e. k. stotnik, iz Ljubljane. — J. vitez Eschenbacher, e. k. polkovnik, iz Ljubljane.

Pri **Južnem kolodvoru**: B. Brauner, trg. pot., z Dunaja. — Franc Bobek, zasebnik, z Gorenjskega.

Pri **Avstrijskem caru**: Mirosl. Czap, vodja v tovarni, iz Ljubljane.

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

14. novembra.

Papirna renta po 100 gl.	81 gl. 30 kr.
Sreberna „	82 „ 50 „
4% avstr. zlata renta, davka prosta	103 „ 85 „
Papirna renta, davka prosta	96 „ 50 „
Akcije avstr.-ogerske banke	872 „ — „
Kreditne akcije	295 „ — „
London	122 „ 90 „
Srebro	— „ — „
Ces. cekini	5 „ 78 „
Francoski napoleond.	9 „ 74 „
Nemške marke	60 „ 05 „

Od 13. novembra.

Ogerska zlata renta 6%	123 gl. 15 kr.
„ „ 4%	93 „ 65 „
„ „ papirna renta 5%	89 „ 35 „
Akcije anglo-avstr. banke	200 gl. 105 „ 50 „
„ Lãnderbanke	103 „ 30 „
„ avst.-oger. Lloyd v Trstu	572 „ — „
„ državne železnice	301 „ 25 „
„ Tramway-društva velj. 170 gl.	212 „ 75 „
4% državne srečke iz l. 1854	250 gl. 125 „ — „
„ „ 1860	500 „ 134 „ 50 „
4% državne srečke iz l. 1864	100 „ 173 „ 50 „
„ „ 1864	50 „ 172 „ — „
Kreditne srečke	100 „ 178 „ 25 „
Ljubljanske srečke	20 „ 23 „ — „
Rudolfove srečke	10 „ 18 „ 25 „
Prior. oblig. Elizabetine zap. železnice	109 „ 25 „
„ „ Ferdinandove sev.	105 „ 25 „
5% štajerske zemljišč. odvez. obligac.	104 „ 50 „

Podpisani kupuje baker, mesing, cin, cink in staro železo, ima večjo zalogo štedilnih ognjišč za vzdiranje, ktero on sam oskrbi kar najceneje mogoče. Tudi se dobiva pri njem vedno oglje iz trdega lesa po nizki ceni.

Janez Dolhar, (9)

ključavničarski mojster v ulicah sv. Florijana št. 32 in v Hrenovih ulicah št. 4.